

A HÉTKÖZNAPI PROPAGANDA ESZKÖZEINEK MEGJELENÉSE A HÁZTARTÁSOKBAN

Előadásomban elsősorban olyan propaganda tárgyakat és azok sajtómegjelenését szeretném bemutatni, amelyek az első világháború idején szinte minden otthonban és háztartásban megjelentek.

A felvonultatott tárgyak a Hadtörténeti Múzeum gyűjteményében találhatóak igen nagy számban, ami azt mutatja – ismerve a hétköznapi használati tárgyak fennmaradásának esélyeit –, hogy a háború idején ezek a tárgyak tömegtermékek lehettek.

Élég csak körbe nézni egy képzeletbeli, 1910-es évek konyhájának kredencében és különféle funkciójú porcelánokon köszönnek vissza a szövetséges uralkodók és hadvezérek arc képei. Nem csak az elegánsabbnak vélt kávé és teáscsészéken, hanem tejes kancsókon, fűszertartókon, sőt még csonttányérokon is feltűnt I. Ferenc József és II. Vilmos arc- vagy mellképe. Ezek a kerámiából, porcelánból vagy üvegből gyártott használati és vitrintárgyak a háborús helytállás megjelenítését szolgálták a hátszágai otthonokban.

A „háztartási” propaganda emlegetésekor nem szabad kifejejtetni az úgynevezett póteszközöket, a konyhákból leadásra kerültek a rézből készült holmik és helyükre porcelán vagy vastárgyak kerültek. Itt kell megemlíteni – bár nem kifejezetten háztartási téma, de mélyen érintette az asszonyokat – az „Arany vasért” akciót, melynek során a nemesfém ékszereket, elsősorban a jegygyűrűket lehetett vasra cserélni. Mind a propaganda tárgyak vásárlása, mind az értékes fémet tartalmazó tárgyak becserélése szorosan összefüggött a jótékonyssággal és a hadsegélyezéssel. De ezeken kívül a magyar háztartások közvetlenül is tudták segíteni a háborúban elesett katonák özvegyeit és árváit, valamint a hadirokkantakat.

A Hadsegélyező Hivatal ónból készült perselyeket hozott forgalomba azzal a céllal, hogy a családi kasszában feleslegesnek tűnő filléretet eljuttassák a rászorulóknak. Ugyanilyen céllal árultak emléktárgyakat a hadi kiállításokon, mint például a Pasaréti Lövészárok-kiállításon uralkodók és hadvezérek arcképeivel díszített legyezőket.

A propaganda tárgyak kiadásáról beszámolt a sajtó, rekláms oldalak buzdítottak azok megvásárlására. A háborús propaganda minden szinten érintette az emberek és a háttország életét. A köznap használati tárgyak és eszközök megvásárlásával is lehetett hitet tenni a háború mellett, támogatni a háborús célokat és segíteni a résztvevőket, illetve a károsultakat.

Závodi Szilvia